

МІФОЛОГІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ МОЛОДІ

В статтє представлен ориґинальний материал по формированию національного самосознания украинского народа и воспитания молодежи на традициях, рожденных в мифах древних славян. Культура и духовность – это цивилизованные признаки любой нации, без которых она вообще не может существовать. Нация, в которой нивелируются духовные ценности, обречена на гибель, и это лишь вопрос времени. Поэтому сегодня очень важной является активизация усилий по повышению духовного уровня украинского народа, формирование у него устойчивой системы глубоких морально-духовных ценностей, поскольку именно они составляют основу мотивационной сферы как личности, так и общества в целом.

В статті подано ориґинальний матеріал щодо формування національної самосвідомості українського народу та виховання молоді на традиціях народжених в міфах стародавніх слов'ян. Культура і духовність – це цивілізовані ознаки будь-якої нації, без яких вона взагалі не може існувати. Нація, в якій нівелюються духовні цінності, приречена на загибель, і це лише справа часу. Тому сьогодні дуже важливою є активізація зусиль з підвищення духовного рівня українського народу, формування у нього стійкої системи глибоких морально-духовних цінностей, оскільки саме вони складають основу мотиваційної сфери як особистості, так і суспільства в цілому.

There is the original material about forming national self-awareness of ukrainian people and youth education with the help of traditions, which were born in the mythology of ancient slavs. Culture and spirituality are civilized signs of any nation, without which it can not exist. The nation, which leveled spiritual values, doomed, and it is only a matter of time. Today, therefore, very important is to intensify efforts to raise the spiritual level of the Ukrainian people, the formation of a stable system of deep moral and spiritual values, as they are the basis of the motivational sphere as an individual and society as a whole.

Ключові слова: міфологія, національно-патріотичне виховання, патріотизм, гуманізм.

Одним з головних завдань навчальних закладів є не тільки навчання молоді, передача накопиченого досвіду, знань, вмінь та навичок від попередніх до майбутніх поколінь, але й виховання молоді особистості з активною життєвою позицією. Філософський словник визначає виховання як цілеспрямований процес систематичного прищеплення індивідам моральних норм, понять, поглядів, способів і форм діяльності та поведінки прийнятих в даному суспільстві [1. с.56]. Багато часу існує соціальний інститут, який виконує функції регулювання поведінки людини. Йому коряться в однаковій мірі багаті і бідні, щасливі і нещасні, старі і молоді. Цим інститутом виступає мораль. Норми моралі ніде офіційно не зафіксовані і протягом століть передаються з вуст в уста, від старшого покоління до молодшого. Поняття «мораль» оперує моральними категоріями, до яких належать справедливість, доброта, обов'язок, гідність, честь, щастя.

Тема про моральні цінності була, є і буде актуальною завжди. Актуальною тому, що кожне покоління завжди залишає свій слід або

вносить свій посильний внесок у моральну скарбницю суспільства, розширює поняття обов'язку, честі, совісті, людяності, гуманізму, патріотизму. Виховання людини ґрунтується на визнанні певної системи цінностей, що проявляється через культуру народу, традиції, звичаї, обряди, історію, національний ідеал, рідну мову, єдність поколінь [2. с.95]. Моральні цінності, уявлення, установки й аксіоми – це продукт нашої історії й культури. Без минулого не буває майбутнього. Історія України – це більше ніж наука, це частина нашого світогляду, складова загальної культури як суспільства так і людини.

Метою даної статті є визначення ролі міфології у формуванні світогляду українського народу, її значення для морально-етичного і національно-патріотичного виховання молоді, прищеплення любові до народних традицій та звичаїв, пов'язаних із святом зустрічі Старого нового року, міфами та міфічними образами стародавніх українців, що були відомі з давніх давен і дійшли до нас у легендах, казках, бувальщині рідного краю, але які на жаль не завжди відомі нашій молоді, що збіднює її уявлення про історію свого народу, його героїчне минуле. Іноді ми краще знаємо міфи Стародавньої Греції та Стародавнього Риму, ніж власного народу. Тому дана стаття є спробою оновити в нашій пам'яті первісні уявлення стародавніх слов'ян, наших пращурів, про добро і зло, честь і справедливість, гордість за свій народ і його історію.

Культура і духовність – це цивілізовані ознаки будь-якої нації, без яких вона взагалі не може існувати. Нація, в якій нівелюються духовні цінності, приречена на загибель, і це лише справа часу. Тому сьогодні дуже важливою є активізація зусиль з підвищення духовного рівня українського народу, формування у нього стійкої системи глибоких морально-духовних цінностей, оскільки саме вони складають основу мотиваційної сфери як особистості, так і суспільства в цілому.

Міфологія – це зібрання переказів про богів і героїв [3. с.65]. Міфом ми називаємо щось нереальне, вигадане, таке, чого не було в дійсності, але це і історично перша світоглядна форма відображення дійсності, в якій переплелися суспільна і природна реальність. В міфах показана взаємодія людини і природи, світ наявного буття, який часто виступає чимось ворожим для людини, і світ бажаний, світ надій і сподівань, у якому вільно здійснюються докорінні життєві інтереси родового колективу. Свідомість первинної людини єдина, вона не має роздвоєння, тобто первинна людина не відокремлює себе від природи, на яку переносяться внутрішньо-родові відносини.

Міфи були першою формою духовного життя людини і першим засобом розвитку людської духовності, суспільної духовної культури. Минуле, сучасне, майбутнє поляризовані в міфологічному світогляді категоріями істини і брехні, добра і зла. Міфологічна свідомість поставила практично всі основні світоглядні питання: про походження світу і людини, про її місце і призначення в світі, про шляхи й засоби виникнення найважливіших явищ природи і суспільного життя, культури та ін.

Т. Г. Шевченко писав:
Подивіться лишень добре,
Прочитайте знову
Тую славу. Та читайте
Од слова до слова,
Не минайте ані титли,
Ніжетії коми,
Все розберіть... та й спитайте
Тойді себе: що ми?
Чиї сини? яких батьків? [4. с.16]

Відповідь на це світоглядне питання дає історія, яка навчає студентів цінувати національну духовність народу України, виховує любов до рідної землі, до предків, до матері – Батьківщини, в тому числі і через вивчення міфології свого народу.

Міфологія народів світу має як схожі риси, так і особливості національного характеру [5. с.38]. Для української міфології характерні поетизація і олюднення природи (ліса, річки і лани уявлялися населеними різними таємничими істотами – лісовиками, мавками, русалками), персоніфікація природних сил і стихій (Дажбог – бог сонця, Сварог – бог неба, Стрибог – бог вітру, Велес – бог родючості і скотарства та ін.), віра у непереможність світла і добра пільмою і злом (наприклад, Мара, богиня зла і пільми, не змогла перешкодити Коляді, богині неба, народити Божича Сонця), шанобливе ставлення до старших і померлих предків тощо.

Кожна міфологія світу має своє соціальне підґрунтя. У стародавніх слов'ян ніколи не було рабовласницьких відносин, тому у давніх українців майже кожен бог іде до людей. Сварог – найдавніший бог Сонця – передає світло своєму синові Дажбогові й спускається в поетичній уяві українців на землю, щоб навчити людей користуватись вогнем та ковалювати. Він також запроваджує шлюб, викувавши першу обручку. Не сидиться у Вирії (сонмищі українських богів) і Дажбогові:

передавши Сонце смаглочолому Хорсові, він спускається опікувати ліси, поля, засівати землю квітами й зіллям. Навіть богиня неба Коляда покидає Вирій, аби щороку взимку, за небезпечних обставин, ховаючись від ворожих сил, народжувати в дніпрових сагах Божича – нове Сонце, Новий рік. Власне, у Вирії, за легендами перебувають лише найпервісніші боги – Род (першобог давньоукраїнської міфології, зачинатель усього живого, «Господар Світу», творець Вирію, батько Білобога і Чорнобога) та Білобог (головний бог добра; творець землі, води, світла; батько Перуна; захисник людей від зла; господар Вирію та повелитель інших богів). Серед українців досить поширеними були світоглядні поняття, які знайшли відбиття у міфології та народній поетичній творчості. Йдеться про космогонічні уявлення щодо походження Землі, Всесвіту, персоніфікації явищ природи [6. с.28]. Остання уявлялася як живий світ, населений таємничими силами, органічною частиною якого була і людина. Навіть вік людини прирівнювався до певних пір року(дитинство – весна, молодість – літо тощо).

Міфологічні уявлення українців пронизували весь світ їхньої культури. Вони знаходили своє відображення в казках, легендах, приказках, піснях, думках, обрядовій поезії, в хатніх розписах, візерунках вишивок та різьблення. З міфологічними віруваннями українців були пов'язані побутові звичаї та обряди, а також календарні свята (коляда, вербна неділя, зелені свята тощо), багато з яких пізніше злилися з християнськими святами.

Міфологічні образи та ідеї стали одним з животворних джерел української класичної літератури. Вони надихали на створення геніальних художніх творів Т. Г. Шевченко, М. В. Гоголя, І. Я. Франка, Лесю Українку та інших письменників і поетів. Збирання й вивчення міфологічних матеріалів, якими займалися М. І. Костомаров, О. О. Потебня, П. О. Куліш, М. І. Драгоманов, І. І. Нечуй-Левицький та інші, сприяли розвитку національної самосвідомості.

Все вищесказане свідчить про велике значення міфології для формування національної самобутності українського народу та національно-патріотичного виховання молоді.

Література

1. Філософський словник. – К. : Головна редакція УРЕ, 1973. – 599 с.
2. Виховна робота в технікумах, коледжах. – К.: Дидакта, 2007. – 207 с.
3. Парандовський Ян. Міфологія. – К. : Молодь, 1977. – 231 с.
4. Мово рідне, слово рідне!.. Вірші, поеми, статті. – К.: Веселка, 1989. – 286 с.

5. Етнографія України. – Л.: Світ, 1994. – 518 с.

6. Булашев Георгій. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. – К.: Довіра, 1993. – 414 с.

УДК 81'244:377.36

Брунець Т. М., Ткаченко В. М.

РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ (ДЕРЖАВНОЇ) МОВИ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Уміння спілкуватися мовою професії сприяє швидкому засвоєнню спеціальних дисциплін, підвищує ефективність праці, продуктивність виробництва, допомагає краще орієнтуватися в безпосередніх ділових контактах, а володіння українською (державною) мовою як найважливішим чинником національної самоідентифікації впливає на вироблення національно окреслених поглядів і переконань, забезпечує комфортне існування мовної особистості в соціальному просторі.

Умение общаться на языке профессии способствует быстрому усвоению специальных дисциплин, повышает эффективность труда, производительность производства, помогает лучше ориентироваться в непосредственных деловых контактах, а владение украинским (государственным) языком как важнейшим фактором национальной самоидентификации влияет на выработку национально определенных взглядов и убеждений, обеспечивает комфортное существование языковой личности в социальном пространстве.

The ability to communicate in the language profession contributes other apidabsorption of special subjects, increases the effectiveness of labor productivity, helps to better orient themselves in direct business contacts and knowledge of the Ukrainian (official) language as them ost important factor of national identity affects the production of nationally defined beliefs and convictions, provides a comfortable existence language individual in social space.

Ключові слова: українська мова, мова професії, професійна компетентність, комунікативно компетентна особистість фахівця.

Уміння спілкуватися українською (державною) мовою студентів вищих навчальних закладів I – II рівнів акредитації на сучасному етапі розвитку українського суспільства є одним із засобів удосконалення професійної та українськомовної комунікативної компетентності фахівців виробничої сфери в процесі самореалізації в майбутній професійній діяльності.

Професійна компетентність молодого спеціаліста є основною вимогою роботодавців та суспільства у вигляді специфічних очікувань, пов'язаних із професійною діяльністю випускника технічного ВНЗ: володіння професійними знаннями, вміннями й навичками, технологічними прийомами в галузі тієї чи іншої сфери своєї праці. Українськомовна комунікативна компетентність студента нефілологічної спеціальності – це його здатність в майбутній професійній діяльності мобілізувати знання, комунікативні вміння й навички, отримані в процесі вивчення української мови, для пошуку, обробки й використання інформації в умовах зміни ситуації спілкування, для вирішення конкретних професійних завдань у процесі міжособистісного українськомовного професійного спілкування: